

Neljäs kansainvälinen teoreettisen, matemaattisen ja soveltavan kielitieteen olympiadi

Viro, Tartto, 1.–6. elokuuta 2006

Henkilökohtaisen kilpailun tehtävät

Tehtävien ratkaisemisen säännöt

1. Tee kukin tehtävä erilliselle paperille kopioimatta tehtävänantoa. Merkitse tehtäväpaperiin tehtävän numero, paikknumero ja sukunimesi. Vain siinä tapauksessa pistelaskun oikeellisuus voidaan taata.
2. Vastaukset pitää perustella. Jopa täysin oikeasta vastauksesta, josta puuttuu perustelut, ei anneta täysiä pisteitä.

Tehtävä nro 1 (20 pistettä)

Tässä on lauseita lakota-kielillä¹ ja niiden suomennokset:

1. lakhota ki wičhakte	Intiaani tappoi heidät.
2. matho ki wakte	Minä tapoin karhun.
3. lakhota ki mačo	Intiaani kutsui minua.
4. tuwa ničo he	Kuka kutsui sinua?
5. wičaša ki tuwa kte	Ihminen tappoi jonkun.
6. tuwa hi he	Kuka tuli?
7. matho ki wičačo	Hän kutsui karhuja.
8. yahi čha hi	Sinä tulit ja hän tuli.
9. matho ki hipi ną lakhota ki čhopi	Karhut tulivat ja kutsuivat intiaania.
10. yahi čha hokšila ki nikte	Sinä tulit ja poika tappoi sinut.
11. lakhota ki wačo ną hokšila ki wakte	Minä kutsuin intiaania ja tapoin pojan.
12. hokšila ki wakte čha tuwa lakhota ki wičačo	Minä tapoin pojan ja joku kutsui intiaania.
13. lakhota ki hipi čha mayačo	Intiaanit tulivat ja sinä kutsuit minua.

Kysymys 1. Suomenna

1. wahi čha lakhota ki matho ki wičačhopi
2. wičaša ki nikte ną mačo
3. wičaša ki nikte čha mačo
4. nikte

Kysymys 2. Suomenna kaikilla mahdollisilla tavoilla.

tuwa kte he

Kysymys 3. Käännä lakota-kielille.

1. Intiaanit tappoivat pojan ja karhu tuli.
2. Sinä tulit ja tapoit intiaanin.
3. Ketä minä kutsuin?
4. Ihmiset tulivat, ja joku tappoi heidät.

Huomautus. š, č, h, y, w ja ą ovat lakota-kielen erityisiä äännteitä.

Pjotr Arkadjev

¹ Lakota-kieli kuuluu sioux-kieliryhmään. Sitä puhuu n. 6000 ihmistä USA:n länsiosissa.

Tehtävä nro 2 (20 pistettä)

Katalaanin kielessä² substantiivien monikko syntyy yleensä lisäämällä sanan loppuun -s, mutta jos sana päättyy s, x tai ç- kirjaimen, silloin pätevät monimutkaisemmat säännöt.

Alla on katalaanin substantiiveja yksikössä ja monikossa (kirjoitusasu on yksinkertaistettu) ja niiden suomennokset. Taulukko on vajaa.

Yksikössä	Monikossa	Käännös
el apèndix	els apèndixs	lisäke
el bastaix		kantaja
el troleibús		johdinauto
el cactus	els cactus	kaktus
la càries	les càries	hammasmäätä
	les clos	niitty
el contumaç	els contumaços	kapinoitsija
la faç	les façs	naama
el flux	els fluxos	virta
el gimnàs	els gimnasos	liikuntasali
la hèlix	les hèlixs	ruuvi
el índex	els índexs	indeksi
el iris		sateenkaari
el llaç		mutka
el ònix		onyks
el pàncrees	els pàncrees	haima
el pedaç	els pedaços	paikka
la pelvis		lantioluu
el permís	els permisos	lupa
el pis		huoneisto
el	els sequaços	seuraaja (miehestä)
la	les sequaçs	seuraaja (naisesta)
el sufix	els sufixos	johtopääte
	els tastaolletes	tuulihattu (ihmisestä)
el teix	els teixos	marjakuusi
la trencadís	les trencadís	sirpale
el vas	els vasos	maljakko
la xeix		x-kirjain

Kysymys 1. Täydennä vajaavaisuudet. Kerro, miksi olet niin päätellyt.

Kysymys 2. ` - ja ´ -merkeillä merkitään joissain katalaanin sanoissa paino. Päättele, millaisissa tapauksissa merkit laitetaan.

Kysymys 3. Monennelleko tavulle paino tulee, kun sanassa ei ole ` - tai ´ -merkkejä?

Boris Iomdin

² Katalaanin kieli on yksi romaanisista kielistä. Sitä puhuu n. 8 miljoonaa ihmistä Espanjassa, Ranskassa ja Andorrassa.

Tehtävä nro 3. (20 pistettä)

Alla on khmer-kielen³sanoja, jotka on kirjoitettu erityisellä khmer-kielen aakkosten muunnoksella (ns. ”pyöreällä kirjoituksella”) ja niiden suomennokset sekä sanojen latinalaiset transkriptiot väärässä järjestyksessä.

A ^{..} Y	’intohimo’	i ^{..} F	’voida’
i ^{..} Ä	’imeä rintaa’	F ^{..} Ä	’odottaa’
W ^{..} Y	’delta’	W ^{..} Ä	’pitää hampaissa’
T ^{..} Ä	’johtaa’	i ^{..} ÄE	’paistaa paistinvartaalla’
E ^{..} Ä	’epäselvästi’	W ^{..} ÄE	’olla tiellä’
E ^{..} A	’kääntää’	Y ^{..} T	’omistaa’
F ^{..} ÄE	’veistää’		

poɓm, a:c, poɓm, ɲoɓm, sam, reɲɲ, aɲ, saɲ, am, riɓm, ɲiɓk, ka:m, miɓn

Kysymys 1. Päättele, mitkä sanat kuuluvat yhteen.

Kysymys 2. Kirjoita latinalaisella transkriptiolla:

A ^{..} Ä	’piena(pöyrässä)’
A ^{..} A	’varis’
E ^{..} ÄE	’kirkkaanpunainen’
F ^{..} Y	’Cham’
T ^{..} Y	’nimi’
Y ^{..} Ä	’kestävä’

Huomautus. a, eɓ ja oɓ ovat lyhyitä vokaaleja, kun taas a: ja iɓ ovat pitkiä vokaaleja. ɲ ja c ovat erityisiä konsonantteja khmer-kielessä. Cham on eteläaasialainen kansa.

Sergei Dmitrenko

³ Khmer-kieli on virallinen kieli Kambodžan kuningaskunnassa. Sitä puhuu n. 9 miljoonaa ihmistä.

Tehtävä nro 4 (20 pistettä)

Tässä on udehe-kielen⁴ eteläisen (Bikin) murteen sanaliittoja latinalaisella transkriptiolla sekä niiden suomennokset:

b'ata zä:ɲini	pojan rahat
si bogdolo	sinun olkapääsi
ja: xabani	lehmän utare
su zä:ɲiu	teidän rahanne
dili tekpuni	pään nahka
si ja:ɲi:	sinun lehmäsi
bi mo:ɲi:	minun puuni
aziga bugdini	tytön jalka
bi nakta diliɲi:	minun villisianpääni
nakta igini	villisian häntä
si b'ataɲi: bogdoloni	sinun poikasi olkapää
teŋku bugdini	jakkaran jalka
su ja: wo:ɲiu	teidän lehmänreitenne
bi wo:i	minun reiteni

Kysymys 1. Suomenna:

su b'ataɲiu zä:ɲini
si teŋku bugdiɲi:
si teŋkuɲi: bugdini

Kysymys 2. Käännä udehe-kielelle.

pojan reisi
meidän villisikamme
minun tyttäreni puu

Kysymys 3. Voiko udehe-kielessä teidän mielestänne olla tällaisia sanaliittoja:

bi xabai
su b'ataɲiu bugdiɲini
si igi

Jos vastasit kyllä, suomenna ne. Jos vastasit ei, selitä, miksi ei.

Kysymys 4. Suomenna seuraavat sanaliitot ja selitä, mitä eroa niiden merkityksissä on.

bi tekpui
bi tekpuɲi:

Huomautus. ɲ ja ' ovat erityisiä konsonantteja, ä on erityinen udehe-kielen vokaali. Kaksoispiste merkitsee edellisen vokaalin pituutta.

Boris Iomdin

⁴ Udehe-kieli kuuluu tunguusikieliin. Sitä puhuu n. 100 ihmistä.

Tehtävä nro 5. (20 pistettä)

Alla on suomenkielisiä lauseita ja niiden käännökset Ngoni-kielelle⁵. Todellisuudessa jokainen suomenkielinen lause voidaan kääntää Ngoni-kielelle useammalla tavalla, mutta tässä tehtävässä on vain yksi vaihtoehto.

1. Kamau osti maatalan naisille.	Kamau aguli vadala mgunda.
2. Mummot ostivat kuokan pojanpojalleen.	Vabuya vaguli mjukulu ligela.
3. Pojanpojat ostivat olutta vieraalle.	Vajukulu vamguli mgeni ugimbi.
4. Mummo osti veitsen Kamaulle.	Mbuya guli Kamau chipula.
5. Vieras osti vuohen pojanpojille.	Mgeni avaguli mene vajukulu.
6. Pojanpoika osti maatalan Zendalle.	Mjukulu amguli mgunda Zenda.
7. Zenda osti talon mummolle.	Zenda amguli mbuya nyumba.
8. Vieraat ostivat veitsen naiselle.	Vageni vamguli chipula mdala.
9. Mwangi osti kuokan vieraille.	Mwangi avaguli vageni ligela.
10. Naiset ostivat talon Mwangille.	Vadala guli Mwangi nyumba.

Kysymys. Jokaisessa alla olevassa Ngoni-kielellä kirjoitetussa lauseessa (11a–c) ja (12a–c) on virhe. Suomenna lauseet, selitä, millainen virhe kussakin lauseessa on, ja korjaa se sekä kirjoita jokaisesta kohdasta neljä virheetöntä Ngoni-kielistä lausetta, jotka kuvaavat tapahtumia.

11. (a) Mdala guli ugimbi Mwangi.
(b) Mdala mguli Mwangi ugimbi.
(c) Mdala aguli ugimbi Mwangi.
12. (a) Kamau vamguli vabuya mene.
(b) Kamau guli mene vabuya.
(c) Kamau vaguli vabuya mene.

Olga Fjodorova

Tehtävien toimitus:

Aleksandr Berditševskij (päätoimittaja), Svetlana Burlak, Ivan Deržanski, Dmitrij Gerasimov, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, Boris Iomdin, Axel Jagau, Elena Muravenko, Marija Rubinstein, Michiel de Vaan

Suomennos:

Nastja Kopoteva, Axel Jagau. Kiitos avusta Mihail Kopoteville, Johanna Viimarannalle

Onnea kilpailuun!

⁵ Ngoni-kieli on yksi Tansanian monista kielistä. Sitä puhuu n. 200 000 ihmistä.